

**ՄԽԻԹԱՐ ԵՒ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԸ
ԴՊՐԱՆՈՑ ՄԸ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱԲՈՐՈՒԹԵԱՆ**

**MECHITAR E I MECHITARISTI
UNA SCUOLA DEI LUMI CRISTIANA**

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ – 4-6 Մայիս 2018
CONVEGNO INTERNAZIONALE – 4-6 maggio 2018

**ՅԱՅՏԱԳԻՐ
Programma**

Ուրբաթ, 4 Մայիս / Venerdì 4 maggio

10.00 Բացում / Apertura

S. Լեւոն Արք. Ջէքիեան, Մխիթարեան Միաբանութեան Քահանայապետական Պատուիրակ
S.E. Mons. Levon Zekiyian, Delegato Pontificio per la Congregazione Mechitarista

S. Ֆրանչեսկոյ Արք. Մորալլա, Վենետիկի Պատրիարք
S.E. Mons. Francesco Moraglia, Patriarca di Venezia

Ընթերցում Օրհնագրերու և պաշտօնական Ողջոյնի Ուղերձներու
Lettura di Lettere di benedizione e di saluto

Գերարդոյ Օրթալլի, Գիտութիւններու, Գրականութեան եւ Արուեստներու Վենետեան Ինստիտուտի Նախագահ
Gherardo Ortalli, Presidente dell'Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti

Ա. ՆՐՄՏ – Կը նախագահէ Հ. Սերովբէ Վրդ. Չամուրեան / I sessione – presiede P. Serovpe Jamourlian

10.45 Մխիթար, Ժառանգ Հայ Եկեղեցոյ աստուածաբանական լեզուի հասկացութեան շորհալեան աւանդներուն և ռահվիրայ Ի. դարու համաքրիստոնէական էկումենական շարժումին
Mechitar erede del pensiero armeno sul linguaggio teologico incarnato da Shnorhali e precursore del Movimento ecumenico che permeò nel XX secolo la cristianità universale

S. Լեւոն Արք. Ջէքիեան — Վիճակաւոր Իսթանպուլի եւ Թուրքիոյ Կաթողիկէ Հայոց ՀՀԳԱԱ / Գիտութիւններու, Գրականութեան եւ Արուեստներու Վենետեան Կահանայապետական Պատուիրակ
Mons. Levon Zekiyian – Arcieparca degli Armeni Cattolici di Istanbul e della Turchia
Accademia Nazionale delle Scienze della Repubblica d'Armenia / Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti

11.20 Ընթերցում / Pausa caffè

11.40 *Mechitar and the Great Armenian Trade around Him. Historical Context and Personal Relations*
Մխիթար եւ իր շրջապատի Հայոց մեծ առեւտուրը: Պատմական համագիր եւ անձնական յարաբերութիւններ
Mechitar e il grande commercio armeno intorno a lui. Contesto storico e relazioni personali
Էդմունդ Հերցիգ – Օքսֆորդի Համալսարան, Արեւելագիտութեան Ֆակուլտետ
Edmund Herzig – University of Oxford, Faculty of Oriental Studies

12.10 Վենետիկցի Վաճառական Գրիգոր Աղբօլոն (1707-1789) եւ Մխիթար Սեբաստացին
Il mercante veneziano Gregorio di Aghdolu (1707-1789) e Mechitar di Sebaste
Էլիզաբէթ Թայրյան – ՀՀ Գիտութիւնների Ազգային Ակադեմիա, Պատմութեան Ինստիտուտ
Elizabeth Tajiryan – Accademia Nazionale delle Scienze della Repubblica d'Armenia, Istituto di Storia, Yerevan

13.00 Ժաշ / Pranzo

Բ. ՆԻՍՏ — կը նախագահէ Գեորգ Տէր-Վարդանեան / II sessione — presiede Gevorg Ter-Vardanyan

- 14.30 **Մխիթար Սեբաստացի Հայ Ժողովուրդի Հոգեմտաւոր դաստիարակիչ**
Mechitar di Sebaste, educatore spirituale e culturale del popolo armeno
Տ. Գաբրիել Ծ. Վրդ. Մուրատեան — Չմմառու Պատրիարքական Աթոռ
Mons. Gabriel Tz. Vard. Muradian – Sede Patriarcale di Bzommar
- 15.00 **«Ressourcement»: Mechitar, interprete del pensiero scolastico tra tradizione e innovazione**
«Վերադարձ դէպի ակունք». Մխիթար Աբբահայր, մեկնաբան միջնադարեան սկրլաստիկ մտքի՝ ընդմէջ աանդութեան եւ նորարարութեան
Բենեդետտա Կոնտին — Յովհաննէս ԻԳ. Պապի անուան Կրօնական Գիտութիւններու Հիմնարկ, Բոլոնիա
Benedetta Contin – Fondazione per le Scienze Religiose Giovanni XXIII, Bologna
- 15.30 **Un illuminismo cristiano? Mechitar e la Scuola Mechitarista tra monachismo ed enciclopedismo, per un umanesimo integrale**
Քրիստոնէական Լուսաւորութիւն մը: Մխիթարի ու Մխիթարեան Դպրոցի ամբողջական հումանիզմի տեսութիւնը՝
Համադրութեամբ միանձնական և հանրագիտական ասանդութիւններու իւրաքանչեւ մերձեցումներուն
Ալբերտո Պերատոներ — Թրիվենետոյի Աստուածաբանական Ֆակուլտետ, Պադովա
Վենետիկի Պատրիարքութեան Ճեմարան
Alberto Peratoner – Facoltà Teologica del Triveneto, Padova / Seminario Patriarcale di Venezia
- 16.00 **Il complesso abbaziale di San Lazzaro nel contesto dell'architettura monastica veneta e benedettina**
Ս. Ղազարու Մայրավանքին համալիրը վենետիկեան և բենեդիկտեան վանական ճարտարապետութեան համադրին մէջ
Ջանմարիոյ Գուիդարելլի — Պադովայի Պետական Համալսարան
Gianmario Guidarelli – Università degli Studi di Padova
- 16.30 **Ընդմիջում / Pausa caffè**
- 16.50 **Մխիթարեան Միաբանութիւնը՝ Աստուածաշունչի մեկնութեան Մխիթար Աբբահայր սկզբնաւորած դպրոցը**
La Congregazione Mechitarista: una scuola di esegesi biblica inaugurata da Mechitar
Հ. Սերովպէ Վրդ. Չամուրլեան — Մխիթարեան Միաբանութիւն
P. Serovpe Vard. Jamourlian – Congregazione Mechitarista
- 17.20 **Ասորական ասանդութիւնը Հայ հին մշակոյթին մէջ եւ Ս. Ղազարու հայագիտութիւնը**
La tradizione siriana nell'antica cultura armena e l'armenistica di San Lazzaro
Պաոլոյ Լուկկա — Վենետիկի Կա Ֆոսկարի Համալսարան
Paolo Lucca – Università Ca' Foscari, Venezia
- 17.50 **Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան դրամագիտական հաւաքածոն**
La collezione numismatica della Congregazione Mechitarista di Venezia
Անահիտ Մուշեղեան — ՀՀ Գիտութիւնների Ազգային Ակադեմիա
Anahit Musheghyan – Accademia Nazionale delle Scienze della Repubblica d'Armenia
- 18.20 **Վիճարկում / Discussione**
- 18.50 **Եզրակացութիւններ և Աւարտ / Conclusione**
- 19.00 **Երեկոյեան Ժամերգութիւն / Vespri**
- 19.30 **Ընթրիք / Cena**
- 20.05 **Գիտաժողովի մասնակցողներուն վերադարձը Ս. Ղազարէ Վենետիկ**
Rientro dei relatori a Venezia con vaporetto da San Lazzaro

Շաբաթ, 5 Մայիս / Sabato 5 maggio

Գ. ՆԻՍՏ — կը նախագահէ Հ. Վահան Վրդ. Օհանեան / III sessione - presiede P. Vahan Ohanian

- 9.45 **Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը եւ Սուրբ Ղազար**
Il Catholicossato della Grande Casa di Cilicia e San Lazzaro
Գերշ. Տ. Գրիգոր Արք. Չիֆթեան — Առաջնորդ Ատրպատականի Հայոց Թեմի, Թաւրիզ
Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւն
Mons. Grigor Arciv. Tchiftchian – Arcivescovo della Diocesi di Tabriz, Iran - Catholicossato della Grande Casa di Cilicia

- 10.15 *«Մխիթարեան Դար»*. Ս. Ղազարի Հրատարակչական գործունեությունը եւ հայ ժողովուրդի արդի շրջանը
L'“era Mechitarista”: *L'attività editoriale di San Lazzaro e la Modernità armena*
Աւետիս Հանեան – Համազգային Հայ Կրթական եւ Մշակութային Միություն
Avedis Hadjian – Hamazkayin Armenian Educational and Cultural Society
- 10.45 **Ընդմիջում / Pausa caffè**
- 11.10 *Եւրոպական Կաթոլիկ աստուածաբանական ականությունների Մխիթարեան հայրերի հայերէն թարգմանություններն
իրեն մշակություններն*
Le traduzioni dei Padri Mechitaristi della tradizione teologica cattolica europea come fenomeno culturale
Հ. Շահէ Ծ. Վրդ. Անանեան — Սայր Աթոռ Ս. Էջմիածին
P. Shahé Tz. Vard. Ananyan – Santa Sede di Etchmiadzin
- 11.40 *Su alcuni colofoni di manoscritti della Biblioteca di San Lazzaro*
Ս. Ղազարու Մատենադարանի ձեռագիրներուն մի քանի յիշատակարանի մասին
Աննա Շիրինեան — Ալմա Մատեր Ստուդիորում, Բոլոնիայի Պետական Համալսարան
Anna Sirinian – Alma Mater Studiorum, Università di Bologna
- 12.10 *Սբ. Ղազարի Քիրտեան հաւաքածոն. ձեռագրագիտական մերձեցում*
La collezione Kurdian di San Lazzaro. Preliminari per uno studio dei manoscritti
Գեորգ Տէր-Վարդանեան — Մատենադարան. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Հին ձեռագրերի գիտահետազոտական
Ինստիտուտ, Երևան
Gevorg Ter-Vardanyan – Matenadaran Mesrop Mashtots. Istituto di ricerca degli antichi codici, Yerevan
- 13.00 **Ճաշ / Pranzo**
- Դ. ՆՌՍՏ — Կը նախագահէ Աննա Շիրինեան / IV sessione — presiede Anna Sirinian**
- 14.30 *I Mechitaristi e il turco*
Մխիթարեանները եւ թրքերէնը
Մարի Բոսար — Հռոմի Ֆրանսական Ինստիտուտ
Marie Bossaert – École Française de Rome
- 15.00 *Les Méchitaristes en Transylvanie*
Մխիթարեաններու ներկայությունը Թրանսիլվանիոյ մէջ
I Mechitaristi in Transilvania
Կլոդ Արմէն Մութաֆեան - Փարիզի Համալսարան, Ա.
Claude Mutaftian – Université Paris I
- 15.30 *La tradizione grammaticale armena anteriore a Mechitar*
Մխիթար Աբբահայրը կանխող Հայ քերականագիտական ականությունը
Ալեսանդրոյ Օրենգոյ — Պիզայի Պետական Համալսարան
Alessandro Orenco – Università degli Studi di Pisa
- 16.00 *La Conversion de l'Arménie selon le Père Tchamitchian*
Հայաստանի քրիստոնեությունը դարձը ըստ Հայր Միքայէլ Չամչեանի
La Conversione dell'Armenia secondo Padre Tchamitchian
Մաքսիմ Եւատեան — Լիոնի Համալսարան
Maxime Yevadian – Université de Lyon
- 16.30 **Ընդմիջում / Pausa caffè**
- 16.50 Հ. Միքայէլ Վրդ. Չամչեանն Անապակ բաժակի Հայոց եկեղեցու սրբազան Աւանդության ջատագով
Padre Michele Tchamitchian avvocato della tradizione armena del Calice non immisto
Հ. Չաքարիա Ծ. Վրդ. Բաղումեան — Սայր Աթոռ Ս. Էջմիածին
P. Zakaria Tz. Vard. Baghoumyan – Santa Sede di Etchmiadzin
- 17.20 *Սբ. Ղազարու եկեղեցական երգեցողության Աւանդությունը եւ Հ. Ղեւոնդ Տայեանի Շարականներու ձայնագրությունը*
La tradizione del canto ecclesiastico di San Lazzaro e la trascrizione dell'Innario armeno in note occidentali di P. Leonzio Dayian
Հայկ Իւթիւնեան — Պրահայի Կարլովա Համալսարան
Haig Utidjian – Univerzita Karlova, Praga
- 17.50 Հ. Ղեւոնդ Տայեանի Շարականների արեւմտեան ձայնանիշերով ձայնագրության առաջին անտիպ ներածական
հատորը
Il primo volume introduttivo inedito della trascrizione dell'Innario armeno in note occidentali di P. Leonzio Dayian

Արփի Վարդումեան — Մատենադարան. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Հին ձեռագրերի զիտահետազոտական Ինստիտուտ, Երևան
Arpi Vardumyan – Matenadaran Mesrop Mashtots. Istituto di ricerca degli antichi codici, Yerevan

- 18.20 **Վիճարկում / Discussione**
- 18.50 **Եզրակացութիւններ և Աւարտ / Conclusione**
- 19.00 **Երեկոյան Ժամերգութիւն / Vespri**
- 19.30 **Ընթրիք / Cena**
- 20.05 **Գիտաժողովի մասնակիցներուն վերադարձը Ս. Ղազարէ Վենետիկ**
Rientro dei relatori a Venezia con vaporetto da San Lazzaro

Կիրակի, 6 Մայիս / Domenica 6 maggio

Ե. ՆՒՍՏ — Կը Նախագահէ Հ. Շահէ Ծ. Վրդ. Անանեան / V sessione — presiede P. Shahé Tz. Vard. Ananyan

- 9.45 *Le Père Minas Pēzhēchkian et la création de la Notation musicale arménienne moderne*
Հ. Մինաս Բժշկեան եւ արդի հայ երաժշտութեան ձայնագրութեան ստեղծագործութիւնը
Il Padre Minas Pēzhēchkian e la creazione della Notazione musicale armena moderna
Արամ Բերովբեան — «Ակն» Փարիզի Եկեղեցական Երգեցողութեան Ուսմանց Կեդրոն
Aram Kerovpian – Centre d'études du Chant modal arménien AKN, Paris
- 10.15 **Հայ միջնադարեան երգեցողութիւնն ու խազագրութիւնը Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան երաժշտական ձեռագրերի եւ Մխիթարեան հայրերի ուսումնասիրութիւնների լոյսի ներքոյ**
Il canto medievale armeno e la notazione modale alla luce dei manoscritti musicali della Congregazione Mechitarista di San Lazzaro e degli studi dei Padri Mechitaristi
Արուսեակ Թամրազեան — Մատենադարան. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Հին ձեռագրերի զիտահետազոտական Ինստիտուտ, Երևան
Arusyak Tamrazyan – Matenadaran Mesrop Mashtots. Istituto di ricerca degli antichi codici, Yerevan
- 10.45 **Ընդմիջում / Pausa**
- 11.00 **Հանդիսատը Ս. Պատարագ / Solenne Celebrazione eucaristica**
Ս. Պատարագը կը մատուցանէ Տ. Լեւոն Արք. Չէքիեան / presieduta da S.E. Mons. Levon Zekiyán
- 12.30 **Ճաշ / Pranzo**
- 14.00 **Կլոր սեղան՝ Կը Նախագահէ Տ. Լեւոն Արք. Չէքիեան / Tavola Rotonda – presiede S.E. Mons. Levon Zekiyán**
- 16.00 **Ընդմիջում / Pausa caffè**
- 16.30 **Լարալին քառեակի եւ Գուդուկի Համերգ / Concerto per Quartetto d'archi e Duduk**
Նոր Արաքս Անսամբլ / “Progetto Nor Arax” Ensemble
- 18.25 **Հիւրերու վերադարձը Ս. Ղազարէ Վենետիկ**
Rientro degli ospiti a Venezia con vaporetto da San Lazzaro